

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/341100450>

Gelir Vergisi Tarife Değişikliğinin Mali ve Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi

Chapter · May 2020

CITATIONS
0

READS
1,187

1 author:

Mutlu Yoruldu

Balıkesir University

58 PUBLICATIONS 73 CITATIONS

SEE PROFILE

TÜRKİYE'DE YAPISAL DÖNÜŞÜM: MALİ VE SOSYAL DEĞERLENDİRMELER

Editör:

Dr. Öğr. Üyesi Mutlu YORULDU

kitabevi

"En İyi
Akademi, Bir
Kitaplıktır."

TÜRKİYE'DE YAPISAL DÖNÜŞÜM: MALİ VE SOSYAL DEĞERLENDİRMELER

Editör:
Dr. Öğr. Üyesi Mutlu YORULDU

© Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti'ne aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

ISBN • 978-625-7911-08-5

1. Baskı • Mart, Ankara 2020

Dizgi/Mizanpaj • Merve AKGÜL

Kapak Tasarım • Gazi Kitabevi

Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Yayıncı Sertifika No: 44884

Merkez
📍 Bahçelievler Mah. 53. Sok. No: 29 Çankaya/ANKARA
☎ 0.312 223 77 73 - 0.312 223 77 17
📞 0.544 225 37 38
📠 0.312 215 14 50
🌐 www.gazikitabevi.com.tr
✉ info@gazikitabevi.com.tr

Mağaza
📍 Döğol Cad. No: 49/B Beşevler/ANKARA
☎ 0.312 213 32 82 - 0.312 213 56 37
📠 0.312 213 91 83

Sosyal Medya
📘 gazikitabevi
📷 gazikitabevi
📺 gazikitabevi

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd. Şti.

Sertifika No: 33748

Malbaa
📍 İvedik Organize Sanayi Sitesi Oto 88 3. Bölge
2284. Sk. No: 101 Ostim / ANKARA
☎ 0.312 395 85 71

GELİR VERGİSİ TARİFE DEĞİŞİKLİĞİNİN MALİ VE SOSYAL SONUÇLARININ İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Mutlu YORULDU*

I. GİRİŞ

Vergiler modern devlet anlayışlarının en önemli ve en etkili kamusal gelirlerini oluşturmaktadırlar. Vergi devletin kamu kurum ve kuruluşları eliyle gerçekleştirdiği kamusal mal ve hizmet sunumları için yapılan harcamaların finansmanında genel finansman aracı olarak kullanılırlar. Vergi devletin egemenlik gücüne dayanarak kamusal mal ve hizmet üretim ve sunumunda kullanılmak üzere; toplumu oluşturan gerçek ve tüzel kişilerden zorunlu ve karşılıksız biçimde tahsil ettiği parasal değerlerdir. Günümüz toplum yapılarından devletlerin öz kaynak unsurlarından en önemlisini vergiler oluşturmaktadır. Diğer taraftan piyasa ekonomisinin bozuk ve adaletsiz yapısı milli gelirin üretim faktörleri arasında adil dağıtılmaması sonucunu doğurabilmektedir. Örneğin, sermaye faktörü sahipleri milli gelirden daha fazla pay alabilirlerken; emek faktörü sahipleri milli gelirden daha az pay alabilmektedirler. Herhangi bir ayırım gözetmeksizin piyasanın geliri bu şekilde dağıtması gelir dağılımında adaletsizlik ve kişiler açısından da memnuniyetsizlik durumu ortaya çıkarabilmektedir. Bu durumda gelirin toplumu oluşturan kişiler arasında tekrar dağıtılması ve herkesin milli gelirden bir şekilde pay alabilmesi kamu idaresi açısından amaçlanmakta ve planlanmaktadır. Gelirin yeniden adil biçimde dağıtılabilmesi açısından kamu idaresi kamu maliyesi araçlarını (vergiler, harcama, borçlanma ve bütçe) kullanarak, gelirin ikinci defa ve daha dil bir biçimde toplumdaki kişiler arasında dağıtılmasına yardımcı olmaktadır. Çünkü kamu maliyesinin var oluş amaçlarından birini topluma sosyal refahın artırılması oluşturmaktadır. Toplam sosyal refahın artırılabilmesi ise; bir kişinin refahının

---

* Balıkesir Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, mutlu.yoruldu@gmail.com

arttırılablmesinin bir diğer kişinin refah kaybına uğramadan mümkün olamayacağı anlayışına dayanmaktadır. Bu bakımından artan oranlı vergi tarifelerinin büyük önemi bulunmaktadır. Artan oranlı vergi tarifeleriyle gelir ve servet durumu nispeten yüksek olan kişilerden daha fazla vergi alınarak gelir durumu nispeten düşük olan kişilere veya kesimlere hizmet sunumun arttırılması mümkün olabilmektedir. Düşük gelir gruplarına devlet tarafından sunulan hizmetin hem miktar hem de niteliğinin artması o kişilerin sosyal refahlarının iyileşmesi sonucunu ortaya çıkartabilmektedir. Gelir vergisi tarifesinin artan oranlı olması yani kişilerin ödeme güçlerini dikkate alan bir vergi yapısının bulunması nedeniyle vergi yükünün kişiler arasında adil dağıtılmasına ve dolayısıyla gelirin adil olarak yeniden dağıtılmasına yardımcı bir niteliğinin oluşmasına katkı sunduğu söylenebilir.

Bu çalışmada 2019 yılı sonunda gelir vergisi tarifesinde yapılan değişikliğin mali ve sosyal sonuçlarının incelenmesi ve ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu değişiklikler ilk olarak 2019 yılı gelirlerine uygulanacak sonrasında ise sistemdeki yerini almış olacaktır. Yapılan bu tarife değişikliğinin toplumdaki vergi yükü dağılımını ve gelirin adil dağılımını iyileştirici etkisinin olduğu söylenebilir.

II. VERGİLENDİRMEİN AMAÇLARI

Vergiler devletler açısından en önemli gelir kaynakları olmakla birlikte vergilendirmenin hukuki, psikolojik ve iktisadi sınırları nedeniyle sonsuz bir gelir kaynağı olarak değerlendirmek doğru olmayabilir. Günümüzde vergiler kişilerden tahsil edilirlerken sadece devletin mali yapısına katkı sağlayan en önemli kaynak olarak görülememekte, kamu ekonomisi kapsamında ayrıca iktisadi ve sosyolojik amaçları gerçekleştirebilmek için bir araç olarak da kullanılabilirler.

Vergi toplumun menfaatine hizmet eden genel amaçları karşılamak, kamusal finansmanı temin etmek, toplumsal düzeni sağlamak, toplumda kişiler arasında iktisadi dengeyi oluşturmak kısacası toplumsal faydanın artmasına katkı sağlamak için getirilebilmekte ve kullanılabilir. Verginin amaçlarını mali (fiskal) amacı ve mali olmayan (ekstra fiskal) amaçları olmak üzere iki başlık altında incelemek mümkündür.

2.1. Vergilendirmenin Fiskal (Mali) Amacı

Verginin mali amacı en eski ve en temel amaç olarak kabul edilmektedir. Verginin tarihine bakıldığında getirilen verginin konusunun ne olduğunun (tuğla, çizme, şapka, kâğıt, kazanç vb.) bir öneminin olmadığını sadece vergi için bir kaynak olarak görülmesinin yeterli olduğu anlaşılabilir. Diğer bir deyişle verginin konulmasının ve alınmasının esas amacı devlete ve devlet hizmetlerine finansman kaynağı oluşturmak devlet hazinesine gelir sağlamaktır. Böylelikle kamusal hizmet sunumu gerçekleştirilebilmektedir.

2.2. Vergilendirmenin Ekstra Fiskal (Mali Olmayan) Amaçları

Verginin mali olmayan amaçları; toplumsal düzen ve iktisadi dengeyi sağlamaya yöneliktir. Bu kapsamda verginin ekonomik ve sosyal amaçları söz konusu vizyonu karşılamaya ilişkindir. Verginin ekonomik amacı; ekonominin içinde bulunduğu konjonktürü etkilemek ve değiştirmek için vergilendirmenin kullanılabileceği üzerinde durmaktadır. Ekonomik büyüme, ekonomik kalkınma ve ekonomik istikrar hedeflerini yakalamaya ve iyileştirmeyi amaçlar. Örneğin; inşaat sektöründen alınan verginin azaltılması sektörün canlanmasını, üretimin ve istihdamının artmasını hedeflemektedir. Aynı şekilde turizm sektörüne sağlanan vergisel kolaylıklar sektörün hizmet sunumunun niceliksel ve niteliksel olarak kalitesinin artmasına bağlı olarak üretim ve istihdamın artmasına dolayısıyla ekonomik büyüme, kalkınma ve istikrara olumlu yönde katkılar sunabilmektedir. Verginin diğer bir mali olmayan amacı ise sosyal amacdır. Toplumdaki kişilerin ve toplumun genel düzeyinin gelir dağılımındaki durumlarını iyileştirebilmek ve refah seviyelerinde bir artış oluşturabilmek için verginin bir araç olarak kullanılabileceğine işaret eder. Gelir vergisindeki artan oran uygulaması gelir dağılımında kişiler arasında yaşanan eşitsizlikleri gidermeyi amaçlar. Yine aynı amaçla; tütün ve alkollü ürünler üzerindeki verginin arttırılması tüketimlerini azaltmaya ve toplum sağlığını gözetmeye yönelik olabilmektedir.

III. VERGİ TARİFELERİ

Vergilendirme süreci vergiyi doğuran olayın meydana geldiği andan itibaren işlemeye başlamaktadır. Vergiyi doğuran olaya bağlı olarak vergi matrahı ortaya çıkmakta ilgili vergi matrahına yine ilgili vergi kanununda yer alan vergi tarifesi uygulanmak suretiyle vergi tarhiyatı işlemi

gerçekleştirilmektedir. Sonrasında ise ödemesi gereken vergi miktarı tespit edilen mükellefe vergi tebliğ edilmekte, tahakkuk aşaması gerçekleşmekte ve nihai olarak da verginin mükelleften vergi idaresi tarafından tahsil edilmesiyle bu süreç sona ermektedir.

Vergi tarifesi türlerini genel olarak beş başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar; düz (sabit) oranlı vergi tarifesi, sabit miktarlı vergi tarifesi, artan oranlı vergi tarifesi, azalan oranlı vergi tarifesi ve tersine artan oranlı vergi tarifesi şeklindedir (Birinci ve Akyazı, 2017: 45-47). Hangi vergi türünde hangi vergi tarifesi türünün kullanılacağı belirlenmesi ve uygulamasına geçilmesi vergilendirmenin amaçları ile doğrudan ilgilidir. Vergi koyucu makam vergilendirmenin amaçlarından hangisini ne düzeyde ve hangi çıktıları elde etmek amacıyla söz konusu vergiyi getirmiş ise; vergi tarifesi de farklılaşmaktadır. Kısacası vergilendirme yetkisine sahip olan otoritenin iradi tasarrufuna bağlılık göstermektedir.

3.1. Düz (Sabit) Oranlı Vergi Tarifesi

Düz (sabit) oranlı vergi tarifesinde; tek bir vergi oranı bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle vergi mükellefinin vergi matrahı ne olursa olsun ilgili vergi matrahına uygulanacak olan oran sabit ve belli bir orandır. Mükellefin vergi matrahının artması veya azalması matraha uygulanacak olan oranı değiştirmemektedir. Türk vergi sisteminde kurumlar vergisi tarifesi düz (sabit) oranlı tarife yapısına sahiptir. Kurumlar vergisi mükellefi olan kurumların vergi matrahları ne olursa olsun tüm mükellefler için geçerli oran olan %22'lik oran uygulanmaktadır. Bilindiği gibi Sermaye Şirketleri kurumlar vergisi mükellefidirler. A A.Ş.'nin 2019 yılına ait vergi matrahı 200.000 TL olsun. Bu vergi matrahına %22'lik kurumlar vergisi oranı uygulandığında; $200.000 \text{ TL} * 0,22 = 44.000 \text{ TL}$ 'lik bir vergi tarhi ortaya çıkmaktadır. İlgili firmanın kurum kazancının 2019 yılında 500.000 TL'ye çıktığı düşünüldüğünde; $500.000 \text{ TL} * 0,22 = 110.000 \text{ TL}$ 'lik vergi tarhiyatı gerçekleştirilecektir. Örnek olayda olduğu gibi vergi matrahı artmış olsa da bu matraha uygulanacak olan oran sabit ve bellidir. Vergi mükellefinin matrahı arttığı zaman vergi oranı değişmemekte fakat matrah artışından dolayı adına tarh edilen vergi miktarı değişmekte, artmaktadır.

Düz (sabit) oranlı vergi tarifelerinin uygulandığı vergilerde tüm vergi mükellefleri açısından vergilendirmede eşitliği sağladığı söylenebilir. Fakat vergi matrahı ne olursa olsun herkese aynı vergi oranının uygulanıyor olması nedeniyle vergilendirmede adalet anlayışını zedelediği ve vergi

mükelleflerinin ekonomik ve sosyal koşullarına bağlı olarak herhangi bir ayırım yapılmadığı yönünde eleştiriler yapılabilmektedir.

3.2. Sabit Miktarlı Vergi Tarifesi

Sabit miktarlı vergi tarifesinde; vergi mükellefinin matrahı ne olursa olsun ödenecek olan vergi miktarı sabit ve bellidir. Diğer bir ifadeyle sabit miktarlı vergi tarifesine sahip olan vergilerde; vergi mükellefinin ödemesi gereken vergi, matrahından bağımsız olarak tespit edilmektedir. Dolayısıyla sabit miktarlı vergi tarifesine vergilendirmede adaleti sağlamak bir tarafa vergi adaletini bozduğu yönünde eleştiriler yöneltilebilmektedir.

3.3. Artan Oranlı Vergi Tarifesi

Artan oranlı vergi tarifesi, vergi mükelleflerinin vergi matrahlarına bağımlılık gösteren bir tarife türüdür. Bu tarifeye göre, vergi mükelleflerinin vergi matrahları arttıkça, matraha uygulanacak vergi oranları değişmekte ve artmaktadır. Aksi durumda vergi mükelleflerinin vergi matrahları azaldıkça vergi oranları yine değişmekte fakat bu sefer azalmaktadır. Mükelleflerin ödemeleri gereken vergi miktarları da oransal değişimlere göre ya artmakta ya da azalış göstermektedir. Artan oranlı vergi tarifeleri vergilendirmede adalet ilkesi açısından en uyumlu ve en uygun tarife şekli olarak kabul edilmektedir. Vergi mükelleflerinin vergi ödeme güçlerine ulaşabilme açısından da aynı özelliği sergilemektedir. Mükellefin geliri arttığında vergi ödeme gücü de artacağından önceki haline göre nispeten daha fazla vergi ödemek durumunda kalmaktadır. Artan oranlı vergi tarifeleri; geliri artan vergi mükellefinin marjinal faydasının sıfır olacağı düşüncesiyle geliştirilmiştir. Dolayısıyla geliri artan vergi mükellefinin tüketim davranış kalıbının sabit kalacağı ve gelirin artan kısmını kullanmasının kendisine bir fayda sağlamayacağı varsayımı geçerli kabul edilmektedir (Sancar ve Şentürk, 2012: 5-6).

Türk vergi sisteminde düz (sabit) oranlı vergiler olduğu gibi artan oranlı vergi tarifelerini benimsemiş olan vergiler de bulunmaktadır. Ekonomik kaynak olarak “Gelir” üzerinden alınan vergilerden olan Gelir Vergisi tarifesi de artan oranlı tarife yapısıyla oluşturulmuştur. Gelir vergisinin bu özelliği ile kişilerin gelirleri üzerinden “adil oranlarda” vergi alma isteğinin yattığı söylenebilir. Kişilerin gelirleri arttıkça vergi matrahları artacak dolayısıyla ilgili matraha isabet eden oranlarda vergi tarhiyatı gerçekleşmiş olacaktır. Gelir Vergisi Kanunu’nun 103. maddesi kapsamında 2018 yılı gelirlerine uygulanmak üzere belirlenen artan oranlı vergi tarifesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: 2018 Yılı Gelirleri İçin Uygulanan Gelir Vergisi Tarifesi

14.800 TL'ye kadar	%15
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	%20
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL (ücret gelirlerinde 120.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL), fazlası	%27
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL (ücret gelirlerinde 120.000 TL'den fazlasının 120.000 TL'si için 29.280 TL), fazlası	%35

Kaynak: www.gib.gov.tr, erişim: 25.01.2020.

2018 yılı gelirlerine uygulanan yukarıda verilen gelir vergisi tarifesinde görüldüğü gibi gelir dilimi veya vergi matrahı arttıkça gerçek kişiler yıllık kazançları üzerinden daha yüksek oranlarda vergi vermektedirler. Türkiye'de gelir vergisi tarifesinde dilim usulü anlayış benimsenmiştir. Dolayısıyla artan oranlı vergi tarifesi yapısı vergilendirmede sistemini ve mükelleflerdeki vergi adaleti duygusunu pekiştiren bir tarife şekli olmaktadır.

3.4. Azalan Oranlı Vergi Tarifesi

Bu tarife şekli literatürde artan oranlı tarifenin tam tersi işleyişi ve özellikleri ile yer almaktadır. Azalan oranlı vergi tarifesinde vergi mükelleflerinin vergi matrahları arttıkça daha düşük oranlarda vergilendirmeye tabi tutulmaktadırlar. Gelir vergisi açısından değerlendirme yapıldığında; mükellefin gelir düzeyi yükseldikçe devlete daha az veri ödemektedir. Bu tarife şekli vergi adaleti açısından sakıncalı bulunduğundan çağdaş vergi sistemlerinde yer almamaktadır. Vergi adaletini ve dolayısıyla gelir dağılımındaki adaleti bozan bir etkiye sahip bulunmaktadır.

3.5. Tersine Artan Oranlı Vergi Tarifesi

Tersine artan oranlı vergi tarifesi yapısı itibariyle gelir dağılımını sabit gelirli aleyhine bozan bir etkiye sahiptir. Özellikle tüketim üzerinden alınan vergilerde verginin konusunu oluşturan mal ve hizmet gruplarında vergi oranları değişiklik göstermekle birlikte vergi mükelleflerinin gelir durumundan bağımsız bir biçimde vergilendirme yapılmaktadır. Yani tüketim yapan kişinin gelir durumu ne olursa olsun satın alacağı mal ve hizmetin vergi

oranı sabit ve bellidir. Kişiden kişiye herhangi bir farklılık göstermemektedir. Maddi durumu iyi olan kişi de ilgili mal ve hizmeti temin ettiğinde aynı vergiyi ödemekte maddi durumu nispeten daha kötü olan bir kişi de aynı mal ve hizmeti temin ettiğinde aynı vergiyi ödemektedir. Maddi durumu iyi olan kişinin ödemiş olduğu verginin toplam geliri içindeki nispi ağırlığı ile nispeten kötü olan kişinin ödemiş olduğu verginin toplam geliri içindeki nispi ağırlığı birbirinden farklı olmakta etki gelir durumu daha kötü olanın aleyhine gerçekleşmektedir. Dolayısıyla vergi adaleti ve gelirin adil dağılımı açısından tersine artan oranlı tarifesinin etkilerinin olumsuz olduğu söylenebilir.

IV. TÜRKİYE'DE MEVCUT GELİR VERGİSİ TARİFESİ

Türkiye'de gelir vergisi tarifesi artan oranlı bir tarife yapısına sahiptir. 7 Aralık 2019 tarihinde yayınlanan Resmi Gazete ile yürürlüğe giren değişiklik kanunu ile 193 sayılı gelir vergisi kanununun 103. maddesinde tarife değişikliğine gidilmiştir. Dört dilimli bir yapıya sahip olan gelir vergisi tarifesi yapılan değişiklikle beş dilimli hale getirilmiştir. İlk olarak 2019 yılı gelirleri için 2020 yılında uygulanacak olan tarife ile daha adil bir vergi dağılımı ile gelir dağılımı amaçlanmaktadır. Aşağıda 2019 yılı gelirlerine uygulanacak olan gelir vergisi tarifesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 2: 2019 Yılı Gelirleri İçin Uygulanacak Olan Gelir Vergisi Tarifesi

18.000 TL'ye kadar	%15
40.000 TL'nin 18.000 TL'si için 2.700 TL, fazlası	%20
98.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL (ücret gelirlerinde 148.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL), fazlası	%27
500.000 TL'nin 98.000 TL'si için 22.760 TL (ücret gelirlerinde 500.000 TL'nin 148.000 TL'si için 36.260 TL), fazlası	%35
500.000 TL'den fazlasının 500.000 TL'si için 163.460 TL (ücret gelirlerinde 500.000 TL'den fazlasının 500.000 TL'si için 159.460 TL), fazlası	%40

Kaynak: www.gib.gov.tr, erişim: 25.01.2020.

Yukarıda belirtilen tarihe kadar uzun yıllardır %15-%20-%27-%35 olmak üzere artan şekilde dört farklı oran uygulanmaktayken; yeni gelir vergisi tarifesinde bunlara ilave olarak beşinci dilime uygulanmak üzere %40 oranı getirilmiştir. Tarife yapısı eski tarifeye göre biraz daha dikleştirilerek daha adil bir vergi ve gelir dağılımı amaçlanmıştır. Nitekim eski tarifenin yükseklik farkı %35-%15=%20 iken yeni tarifenin yükseklik farkı %40-%15=%25 olmuştur. Aradaki %5'lik fark yeni gelir vergisi tarifesinin biraz daha dik olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan gelir vergisinin eski tarifesinde uzunluk farkı 80.000 TL-14.800 TL= 65.200 TL iken; yeni tarifenin uzunluk farkı epey artmıştır. Yeni tarifede 500.000 TL-18.000 TL= 392.000 TL'lik bir uzunluk farkı oluşmuştur.

Artan oranlı gelir vergisi tarifesinin yükseklik farkı değiştirilmeksizin uzunluk farkında yaşanan artışlar artan oranlılığın o derece yumuşak olmasına yani vergi yükü dağılımı ile gelir dağılımının iyileşmesine neden olabilir. Uzunluk farkı değiştirilmeksizin yükseklik farkının artış göstermesi ise, vergi tarifesindeki artan oranlılığın sert olmasına diğer bir ifadeyle gelir dağılımında eşitsizliğin oluşmasına zemin hazırlayabilir. Yumuşak bir artan oranlılık vergi adaleti açısından daha uygun görülebilir. Çünkü artan oranlılığın sert olması durumunda matrahın daha küçük dilimlerinden itibaren yüksek oranlı vergiyle karşılaşılma ihtimali ortaya çıkabilmektedir (Yüksel, 2017: 1-12). 2020 yılı gelirlerine uygulanacak olan gelir vergisi tarifesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 3: 2020 Yılı Gelirleri İçin Uygulanacak Olan Gelir Vergisi Tarifesi

22.000 TL'ye kadar	%15
49.000 TL'nin 22.000 TL'si için 3.300 TL, fazlası	%20
120.000 TL'nin 49.000 TL'si için 8.700 TL (ücret gelirlerinde 180.000 TL'nin 49.000 TL'si için 8.700 TL), fazlası	%27
600.000 TL'nin 120.000 TL'si için 27.870 TL (ücret gelirlerinde 600.000 TL'nin 180.000 TL'si için 44.070 TL), fazlası	%35
600.000 TL'den fazlasının 600.000 TL'si için 195.870 TL (ücret gelirlerinde 600.000 TL'den fazlasının 600.000 TL'si için 191.070 TL), fazlası	%40

Kaynak: www.gib.gov.tr, erişim: 25.01.2020.

2020 yılı gelirlerine uygulanacak olan gelir vergisi tarifesinde; gelir vergisi tarifesinde yapılan oran değişikliği korunmaktadır. Fakat tarifenin uzunluk farkı bir önce yıla göre artmaktadır. 2019 yılı gelirlerine uygulanacak olan artan oranlı gelir vergisi tarifesinde uzunluk farkı 500.000 TL-18.000 TL= 392.000 TL iken; 2020 yılı gelirlerine uygulanacak olan artan oranlı tarifede 600.000 TL-22.000 TL= 488.000 TL olarak gerçekleşmekte yani 96.000 TL'lik bir artış planlanmaktadır.

V. TARİFE DEĞİŞİKLİĞİNİN MALİ VE SOSYAL SONUÇLARININ İNCELENMESİ

Devletlerin kamu mali politikalarını uygulayarak elde etmek istedikleri birtakım mali, ekonomik ve sosyal sonuçlar bulunmaktadır. Vergilendirme politikaları da kamu mali politikalarının bir bileşeni olduğundan; devletler optimal vergi politikalarını öncelikle belirleyerek sonrasında uygulayarak belirlenmiş olan hedeflere ulaşmaya çalışırlar. Çalışma konumuz gelir vergisi tarife değişikliğinin mali ve sosyal sonuçlarının incelenmesi olduğundan aşağıda bu kısımlara değinilmektedir.

5.1. Tarife Değişikliğinin Mali Sonuçlarının İncelenmesi

Vergilendirmenin fiskal (mali) amacı devlet hazinesine gelir temin etmek veya başka bir ifadeyle kamu harcamalarının finansmanını sağlayabilmektir. Değişen ve gelişen aynı zamanda artan toplum ihtiyaçları devletlerin bir finansman aracı olarak uygulanması planlanan vergi politikalarını da etkileyebilmektedir. Bu nedenlerle devletler fiskal (mali) amacı gerçekleştirme noktasında vergi politikalarını sadece gelir temini için değil aynı zamanda en çok gelir teminini sağlayabilmek açısından da tasarlamakta ve uygulamaktadır.

Aşağıda örnek uygulamalar üzerinde 2018 yılı gelirlerine uygulanan gelir vergisi tarifesi, 2019 yılı gelirlerine uygulanan gelir vergisi tarifesi ve 2020 yılı gelirlerine uygulanacak olan gelir vergisi tarifeleri açısından mali amacı sağlayabilme etkinliği ele alınmaktadır.

✓ Örnek Olay: Gelir vergisi mükellefi olan Bay A'nın yıllık beyana ve vergiye tabi geliri 750.000 TL'dir. Bay A'nın her üç yıla ait artan oranlı gelir vergisi tarifesi açısından vergi tarhiyatını gerçekleştiririm.

1. 2018 yılına ait gelir vergisi tarifesi açısından ödenecek verginin hesaplanması:

14.800 TL * 0.15 =	2.220 TL
(34.000 TL-14.800 TL) 19.200 TL * 0.20 =	3.840 TL
(80.000 TL-34.000 TL) 46.000 TL * 0.27 =	12.420 TL
(750.000 TL-80.000 TL) 670.000 TL * 0.35 =	<u>234.500 TL</u>

Toplam Ödenmesi Gereken Vergi Miktarı 252.980 TL

2018 yılı gelirlerine uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesi açısından yukarıda verilen örnek olaya göre yani toplam 750.000 TL'lik vergiye tabi yıllık gelir üzerinden mükellefin ödediği gelir vergisi miktarı hesaplandığında sonuç 252.980 TL olarak çıkmaktadır. Mükellefin yıllık gelirine dört dilimli tarife uygulandığında; her bir dilim için kademeli olarak hesaplanan vergi miktarı bir öncekine göre artış göstermektedir.

2. 2019 yılına ait gelir vergisi tarifesi açısından ödenecek verginin hesaplanması:

18.000 TL * 0.15 =	2.700 TL
(40.000 TL-18.000 TL) 22.000 TL * 0.20 =	4.400 TL
(98.000 TL-40.000 TL) 58.000 TL * 0.27 =	15.660 TL
(500.000 TL-98.000 TL) 402.000 TL * 0.35 =	140.700 TL
(750.000 TL-500.000 TL) 250.000 TL * 0.40 =	<u>100.000 TL</u>

Toplam Ödenmesi Gereken Vergi Miktarı 263.460 TL

2019 yılı gelirlerine uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesi açısından yukarıda verilen örnek olaya göre yani toplam 750.000 TL'lik vergiye tabi yıllık gelir üzerinden mükellefin ödediği gelir vergisi miktarı hesaplandığında sonuç 263.460 TL olarak çıkmaktadır. Mükellefin yıllık gelirine değişen haliyle beş dilimli tarife uygulandığında; beşinci dilime kadar her bir dilim için kademeli olarak hesaplanan vergi miktarı bir öncekine göre artış göstermektedir. Beşinci dilim için hesaplama yapıldığında bir önceki dilimin vergi hesaplamasına göre vergi 40.700 TL daha az hesaplanmış olmaktadır. Netice itibarıyla artan oranlı gelir vergisi tarifesinde dilim sayısının beşe çıkartılması ve %40 oranının beşinci oran olarak tarifeye dahil edilmesi nedenleriyle beşinci dilim için vergi tarhiyatı düşmüş olsa bile toplamda eski tarifeye göre hesaplanan vergide 10.480 TL'lik bir artış yaşanmaktadır.

3. 2020 yılına ait gelir vergisi tarifesi açısından ödenecek verginin hesaplanması:

22.000 TL * 0.15 =	3.300 TL
(49.000 TL-22.000 TL) 27.000 TL * 0.20 =	5.400 TL
(120.000 TL-49.000 TL) 71.000 TL * 0.27 =	19.170 TL
(600.000 TL-120.000 TL) 480.000 TL * 0.35 =	168.000 TL
(750.000 TL-600.000 TL) 150.000 TL * 0.40 =	<u>60.000 TL</u>

Toplam Ödenmesi Gereken Vergi Miktarı 255.870 TL

2020 yılı gelirlerine uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesi açısından yukarıda verilen örnek olaya göre yani toplam 750.000 TL'lik vergiye tabi yıllık gelir üzerinden mükellefin ödediği gelir vergisi miktarı hesaplandığında sonuç 255.870 TL olarak çıkmaktadır. Mükellefin yıllık gelirine değişen haliyle beş dilimli tarife uygulandığında; beşinci dilime kadar her bir dilim için kademeli olarak hesaplanan vergi miktarı bir öncekine göre artış göstermektedir. Beşinci dilim için hesaplama yapıldığında ise bir önceki dilimin vergi hesaplamasına göre vergi neredeyse üç kat daha az hesaplanmaktadır. Netice itibarıyla 2020 yılı gelirlerine uygulanması planlanan artan oranlı gelir vergisi tarifesine göre verilen örnekte beşinci dilim hesaplamasında bir önceki dilime isabet eden tarhiyata göre ve 2019 yılı gelirleri için yapılan toplam tarhiyata göre düşüklük göze çarpmaktadır. Yıllık toplam gelirleri yeni gelir vergisi tarifesine göre beşinci dilime isabet eden gelir vergisi mükellefinin 2019 ila 2020 yıllarında ödedikleri ve ödeyecekleri gelir vergisi miktarları açısından arada oluşacak fark kadar bir vergi avantajı sağlayacakları söylenebilir.

Ortaya çıkan tablo mali açıdan değerlendirildiğinde; gelir vergisi tarifesinde gerçekleştirilen değişiklik ile devlet hazinesine önceki gelir vergisi tarifesinin sağlamış olduğu toplam vergi hasılatından daha fazla kaynak sağlanacağı ifade edilebilir. Tarifinin değiştiği hem 2019 yılı gelirleri üzerinden hem de 2020 yılı gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisi miktarları her halükarda 2018 yılı gelirlerinden elde edilen toplam gelir vergisi tahsilatından fazla olmaktadır. Dolayısıyla gelir vergisindeki yeni tarife değişikliğinin vergilendirmenin mali amacını daha fazla etkin kıldığı belirtilebilir.

5.2. Tarife Değişikliğinin Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi

Devletin kamu mali politikasının ve vergilendirmenin fiskal (mali) olmayan amaçlarından olan sosyal amacını; vergi dağılımını etkileyerek toplumdaki gelir dağılımını iyileştirmek oluşturmaktadır. Toplumdaki kişiler arasında vergi yükünün adil dağılması kişilerin kullanılabilir gelirlerini doğrudan etkilediğinden adil bir vergi yükü dağılımı neticesinde gelir dağılımındaki eşitsizlik durumu nispeten giderilebilmektedir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere vergi tarifesinde yükseklik farkı aynı kalmak kaydıyla uzunluk farkının artması tarifede yumuşak bir artış olduğuna işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle tarifedeki yumuşak bir artış verginin daha adil dağıtıldığına ve dolayısıyla gelir dağılımının da daha adil olduğuna bir gösterge kabul edilebilir. 2018 yılı gelirlerine uygulanan vergi matrahının uzunluk farkı 65.200 TL iken; bu miktar 2019 yılı gelirleri için uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinde 482.000 TL, 2020 yılı gelirleri için uygulanması planlanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinde ise 578.000 TL olarak hesaplanmaktadır. 2019 yılı gelirleri için uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinin 2018 yılı gelirleri için uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinden daha adil olduğu ve gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltıcı etkisinin daha yoğun olduğu ifade edilebilir. Aynı şekilde 2020 yılı gelirleri için uygulanması planlanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinin uzunluk farkının da 2019 yılı gelirleri için uygulanan artan oranlı gelir vergisi tarifesinden 96.000 TL daha geniştir. Bu durumun da bir önceki yıla göre vergi dağılımında ve gelirin yeniden dağıtımında daha olumlu sonuçlarının olacağını söylemek mümkündür.

Vergi matrahı düşük olanlar diğer bir ifadeyle ödeme gücü düşük olan kişilerden alınan gelir vergisi oranları değişmemekle birlikte sadece yüksek gelir grupları için %40'lık vergi oranı getirilmiş ve her bir tarifede vergi oranları değiştirilmeksizin gelir dilimleri arasındaki fark arttırılmıştır. Tarifenin uzunluk farkının arttırılması artan oranlılığın yumuşak olduğu ve vergi adaletini ve gelir dağılımındaki adaleti tesis edebilme açısından daha faydalı olduğu düşünülmektedir. Nihayetinde yüksek gelir gruplarından alınan vergi miktarının düşük ve orta gelir gruplarına hizmet olarak harcanması ve bu kişilerin sosyal faydalarının arttırılması olasıdır.

VI. SONUÇ

Dolaysız vergilerin bir başka kişiye yansıtılmasının zor olması genellikle vergi yükünün mükellefinin üzerinde kalmasına neden olmaktadır. Gelir üzerinden ve servet ve servet transferi üzerinden alınan vergilerin dolaysız vergiler olduğu düşünüldüğünde, bu vergiler ve tarifelerinde yapılan değişikliklerin toplumdaki vergi yükünün dağıtılmasında ve iyileştirilmesinde etkili birer araç olarak kullanılabilirdiği ifade etmek mümkündür. Gelir vergisi de gelir üzerinden alınan dolaysız vergilerden biri olduğu için artan oranlılığın etkisiyle dengeli ve adil bir vergi dağılımını gerçekleştirmede etkisi önemli derecededir. Kişilerin ödeme güçlerini dikkate alan bir vergi olması yönüyle de gelir vergisi uygulamalarının toplumsal gelir dağılımını sağlayıcı ve gelir eşitsizliğini giderici şekilde planlanması ve kullanılması kişilerin sosyal refahlarının iyileştirilmesine katkı verdiği söylenebilir.

Son dönemlerde Türk vergi sisteminde yapılan değişikliklerin genelinin toplumdaki vergi yükünü adil dağıtabilmek ve gelirin yeniden dağıtımına katkı sunabilmek amaçları ile gerçekleştirilmeye çalışıldığı belirtilebilir. Gelir vergisinin artan oranlı tarifesinde de 2019 yılı gelirleri ve sonrasındaki dönemlerde vergilendirilecek gelirler için değişikliğe gidilmiş olması kişilerin kabul edilebilir vergi algılarının değişmesine neden olabileceği ve toplumsal mali barışı tesis etmede etken olabileceği savunulmaktadır. Özellikle artan oranlı vergi tarifelerinde yükseklik farkı değiştirilmeksizin son gelir dilimi ile ilk gelir dilimi arasındaki farkın açılması diğer bir ifadeyle tarifenin uzunluk farkının açılması artan oranlılığın yumuşak derecede arttığı ve dolayısıyla vergi dağılımın daha adil hale gelebileceği ifade edilebilir.

Gelir vergisinin gerçek kişilerden alınması ve bu yapılırken gerçek kişilerin ödeme güçlerinin özel ve ailevi durumları nazara alınarak saptanması adil bir gelir dağılımın gerçekleştirilmesine önemli katkılar sunmaktadır. Ödeme gücü nispeten yüksek olan gerçek kişilerden daha fazla düzeylerde vergi alınması düşük ve orta gelir gruplarının lehine bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Nihayetinde kamu otoritelerince yüksek gelir gruplarından dikey adalet kapsamında daha yüksek düzeylerde vergi tahsil edilmesi neticesinde düşük ve orta gelirli gruplara hizmetin artırılması ile gelirin yeniden dağıtımını adaleti sağlamada önemli bir etken olarak kabul edilebilmektedir.

Sonuç olarak artan oranlı gelir vergisinde yapılan tarife değişikliğinin hem devlet hazinesine daha fazla gelir temin edeceği hem de vergilendirmenin

sosyal amacını oluşturan gelirin yeniden dağıtımına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece hem devlet kamu harcamalarının finansman düzeyini arttırmış olmakta hem de gelir durumu nispeten iyi olmayan kesim ve kesimlere daha fazla hizmet sunabilme imkânı elde edebilecektir.

KAYNAKÇA

- Birinci, N. ve Akyazı, H. (2017). “Düz ve Artan Oranlı Kişisel Gelir Vergisi Tarifelerinin Ekonomik Etkileri”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, 45-47.
- Gelir Vergisi Kanunu, www.gib.gov.tr, erişim: 25.01.2020.
- Sancar, C. ve Şentürk, M. (2012). “Artan Oranlı Vergi Tarifelerinin Vergi Ödeme Gücünün Kavranması Bakımından Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 28, 5-6.
- Yüksel, C. (2017). “Vergi Tarifelerinin Matematiksel ve Grafikselsel Yorumu”, *Bulletin Of Economic Theory And Analysis*, Cilt: 2, Sayı: 1, 1-12.